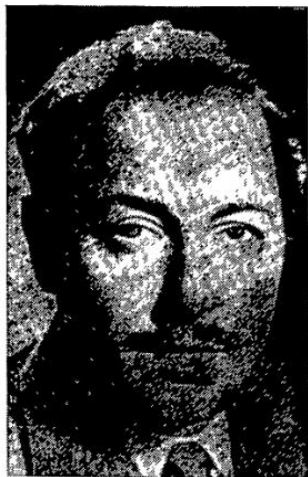

ТЕННЕССІ УЇЛЬЯМС

Теннессі Уїльямс (справжнє ім'я Томас Ланір Уїльямс; нар. 1914 р.) особливо відомий як автор п'єс. Пише також оповідання, повісті та вірші. Оповідання «З десятим серпня!» було надруковане в журналі «Есквайр» (1972).

З ДЕСЯТИМ СЕРПНЯ!

Того дня прикроші почалися ще за сніданком, ба навіть раніше, коли Горн просунула голову в тісний «кабінетик», який на літні місяці правив Елфінстон за спальню, і верескливим голосом крикнула: «З десятим серпня!», а тоді зникла, грюкнувши дверима. Сну в Елфінстон як і не було. Хоч, по правді, то був і не сон, а якесь неглибоке, важке забуття. А річ була в тім, що обидві жінки давно домовилися: на серпень і вересень Горн займатиме кращу, з кондиціонером, кімнату, а Елфінстон житиме в ній всі інші місяці. На перший погляд могло здатися, що тут більше виграла Елфінстон. Вони так домовилися ще десять років тому, коли оселилися разом. Проте з часом навіть така любовна угода може стати обтяжливою для котроїсь із сторін, і Елфінстон підозрювала тепер, що Горн, яка народилась і виросла в Нью-Йорку, певне, вже тоді хитрувала, щоб у найбільшу спеку мати кондиціонер. Справді, якщо пам'ять не зраджує Елфінстон, Горн погодилась тоді, що серпень у Манхеттені найспекотніший місяць і що навіть вересень рідко приносить жадану прохолоду. Але вона нагадувала Елфінстон, що та могла б перебувати спеку в Шедоу-Глейд, тінистій садибі її матері, і то коли завгодно. Горн іще докинула, що Елфінстон улітку нічого вставати рано, бо як приватний консультант із питань генеалогії, вона більш-менш незалежна, а їй, Горн, треба дотримуватися досить суворого службового розпорядку. З такими думками Елфінстон устала й пішла до ванної, щоб невдовзі з виразом ображеної гідності (як вона сподівалась) з'явитися у вітальні їхньої квартирки на п'ятому поверсі будинку на Шістдесят першій вулиці. Елфінстон глянула в дзеркало і побачила, що вигляд у неї не найкращий. Цього літа вік не скрадався з неї нечутними котячими кроками, а заявляв про себе владно, як і вигук Горн, що переніс її в десяте серпня.

— А що таке десяте серпня? — запитала вона Горн удавано байдужим тоном, коли увійшла до вітальні випити кави.

— Десяте серпня це просто десяте серпня,— осміхнулася Горн.

— То навіщо ж ти мене розбудила так рано?

— Ти ж сама просила розбудити тебе, як тільки я прокинусь. Ти сказала, що сьогодні доктор Шрайбер вирішив прийняти тебе о дев'ятій годині, щоб обстежити тебе вранці.

— Ну, цього ранку він мене не обстежуватиме — я вже третю ніч не змикаю очей.

— А чи не слід сказати йому про твою жахливу ранкову депресію?

— Ця моя депресія лише від тривалого безсоння і не стосується того, що потребує допомоги доктора Шрайбера. Я не збираюся платити йому по долару за хвилину перебування на тій кушетці, коли я така виснажена, що й слова не вимовлю.

— А може, ти й безплатно побула б якусь хвилюку на його кушетці,— жартома запропонувала Горн.— І знаєш, Елфінстон,— вела вона далі,— я все більше й більше переконуюся, що твоя хронічна дратівливість, яка особливо зросла цього літа,— просто підсвідома реакція на Фрейда. Ти народилася під знаком Овна, люба, а для тих, хто народився під цим знаком, та ще й з Козерогом поруч, підходить тільки Юнг.

Елфінстон відчула, що їй так і кортить заперечити, але, зміркувавши, що в її виснаженому стані краще не давати собі волі, перевела розмову на інше. Вона звернула увагу на те, що їхньої панамської папуги Лоріти не було на місці.

— Куди ти поділа Лоріту? — запитала вона так різко, ніби подруга й справді могла скрутити пташці в'язи й викинути її в сміттепровід.

— Лоріта в мандрах,— коротко відповіла Горн.

— Не слід пускати Лоріту в мандри, поки ти сидиш удома,— буркнула Елфінстон.— Ти ж уранці так метушишся по хаті, що можеш роздушити бідну пташку.

— Я метушуся, але дивлюся собі під ноги, люба моя. До того ж Лоріта тепер у своєму літньому палаці.

«Літнім палацом» була простора, вигадливо змайстрована клітка, що стояла на маленькому балконі за подвійними дверима. Там Лоріта і сиділа тепер.

— Коли-небудь,— сказала Елфінстон похмуро,— пташина зрозуміє, що вмє літати, і тоді — прощай, Лоріто!

— Ти сьогодні сповнена лиховісних пророцтв,— сказала Горн. — Старому доктору Шрайберу буде що слухати!

Сидячи поруч на маленькій канапі, оббитій шовком кольору слонової кістки, обидві неквапливо смакували каву. Перед ними був телевізор, далі балкон, а ще далі видніли глухі коричневі стіни кам'яниць східної Шістдесятої. З вікна відкривався приємний краєвид. Зелений тут було куди більше, ніж деінде в Манхеттені поза парком. Телевізор був увімкнений. Співробітник охорони здоров'я розповідав, що в Нью-Йорку цього літа почастишали захворювання на поліомієліт.

— А ти коли збираєшся зробити щеплення проти поліомієліту? — запитала Горн.

Елфінстон відповіла, що робити щеплення цього літа не має наміру.

— Ти що, здуріла? — здивувалася Горн.

— Ні, просто мені вже за сорок,— відповіла Елфінстон.

— Ну то й що?

— А те, що мені вже не загрожує ця небезпека,— похвалилася Елфінстон.

— Це застаріла теорія. Адже ти чула, він тільки-но сказав, що тепер не існує вікового бар'єру для поліомієліту.

— Горн, ти приймеш будь-що, які лиш є на світі габлетки та щеплення, але з досить дивних міркувань! Ти зробиш це не від страху перед хворобами чи смертю, а тому, що ти підсвідомо прагнеш смерті, і через це почувашся винною, і все переконаєш себе, ніби робиш усе можливе для поліпшення свого здоров'я і продовження життя.

Вони розмовляли спокійним тоном, але не дивилися одна одній у вічі, і це не було добрим знаком ні для десятого серпня, ні для їхньої квітучої дружби.

— Так, це й справді «дивні міркування», дуже дивні. Ну чого мені прагнути смерті? — запитала Горн.

Їхні голоси стали глухі й тремтячі.

— Пригадуєш,— промовила Елфінстон до Горн,— учора ввечері, дивлячись на місто з балкона, ти сказала: «Господи, скільки могильних пам'ятників, цілий яскраво ілюмінований некрополь — найвищі пам'ятники найбільшого некрополю світу». Я повторила ці слова докторові Шрайберу і додала, що це мене страшенно засмутило. А він відповів: «Ви живете поруч, ви живете разом із дуже хворою людиною. Бачити величну архітектуру великого міста і називати її некрополем— це ж не що інше, як симптоми глибокого душевного розладу, сильнішого за ваш. Так,— вів далі доктор Шрайбер,— хоч я знаю, як багато важить для вас ваша компаньйонка, але я мушу застерегти вас, щоб ви уникали постійного впливу такого нігілізму і такого прагнення смерті — адже ви намагаєтесь видряпатися з царства тіней. Ваше спілкування,— провадив далі доктор,— буде доцільним лише тоді, коли ви переконаєте цю хвору особу також пройти курс психотерапії. Але я сумніваюся, чи пристане вона на це, адже замість того, щоб звільнитися від комплексів, вона воліє заглиблюватись у них. І це,— додав він,— з усією ясністю впливає з того, що ви розповіли мені про її теперішнє оточення».

Запала тиша, потім Горн спитала:

— Ти й справді вважаєш, що я стою на перешкоді твоєму лікуванню? Якщо так, то перешкода охоче самоусунеться.

— Бачиш,— мовила Елфінстон,— Шрайбера головним чином турбує коло твоїх нових друзів, бо він гадає, що в їхній натурі закладені нищівні інстинкти.

— Але ж,— мовила Горн,— він не бачив моїх друзів, і, як на мене, це страшенна самовпевненість — оцінювати будь-кого, не знаючи його особисто. Звісно, я не знаю, що ти там наспівала доктору Шрайберу про моїх друзів.

— Нічого, нічогісінько.

— То звідки ж він про них дізнався? Певно, навіювання, чи не так?

— Нічого не можна приховувати,— значуще промовила Елфінстон,— коли піддаєшся глибокому аналізу.

— Але це ще не означає, що те, чого ти не приховуєш,— неодмінно правда. К бісу! В тебе й на думці цього не було, коли ти говорила, ніби розумієш, як я потребую свого власного товариства, бо твоє мене не прийняло.

— У мене ж немає друзів,— сумно відповіла Елфінстон.— Крім хіба кількох старих подруг по коледжу Сарі Лоуренс. Із ними я раз

на місяць обідаю, й дуже рідко влаштовую їм тут невеличку вечірку та бридж. Я ж і тебе щоразу запрошувала, навіть наполягала, щоб ти прийшла, але ж ти завжди відмовлялася, тільки один раз погодилась.

— Хіба ж сама ти не казала днями,— промовила Горн,— ніби не бачиш нічого лихого в тому, що кожна з нас має своє власне коло друзів, і навпаки, вважаєш, що так буде психологічно здоровіше для нас обох. Пригадуєш, ти говорила, що коли кожне з нас матиме своїх особистих друзів, це пом'якшить напружені стосунки між нами. А щодо того, що мої друзі вороже ставляться до тебе, то можу лише сказати...

— Що саме?

— Що ти ігнорувеш їх. Ти просто наїжачилася того єдиного разу, коли зволила зустрітися з ними, а не потяглася на оте нуднюше збіговисько колишніх вихованців коледжу Сари Лоуренс.

Розмова знов урвалася. Обидві час від часу прокашлювались і, не дивлячись одна на одну, посьорбували каву. Тепле повітря між ними ніби аж тремтіло. Здавалося, навіть папуга Лоріта, й та відчула, що в домі не все гаразд, і тихенько клацала дзьобом та мелодійно посвистувала в своєму «літньому палаці», немовби бажаючи примирити нерозважливих дам.

— Ти кажеш, у мене є підсвідоме прагнення до смерті,— знову почала Горн.— Думаю, що ти попала пальцем у небо, любя. У мене все спрямоване назовні, на розширення й збагачення стосунків із життям, а ти мариш поступовим згасанням життя своєї матері, немовби заздриш їй. Ти зневажаєш коло моїх, як ти кажеш, «селюків-хіппі», бо їхній інтелект життєздатний, вони життєлюбні і заповзялися жити цим, цим і цим.— І Горн торкнулася по черзі лоба, грудей і живота.

— І вся оця на диво розмаїта «жага життя» сьогодні буятиме тут знову, чи не так, Горн?

— Принаймні нам тут буде веселіше, ніж тобі у твоєї матері в Шедоу-Глейд, бо я вважаю, що нудніше, ніж там, може бути лише на вечірках із твоїми дурепами з коледжу Сари Лоуренс. Послухай, Елфінстон, чи не відмовитись тобі від уїкенду в матері? Приходь до нас сьогодні ввечері, будь лагідна, привітна й щира, а не сповнена підозри й ворожості, і тоді, я певна, вони зрозуміють тебе краще, а ти зрозумієш, яке піднесення я відчуваю в товаристві людей такого інтелекту.

— То по-твоєму виходить, що випускники коледжу Сари Лоуренс нудна порохня?

— Я й не думала про них. Ми просто ніщо одне для одного. Проте,— вела Горн далі, і голос її міцнів,— я вважаю безглуздя творити культ, якую задрипану містику тільки з того, що ти колись належала до того закладу чваньків і снобів.

— Ну, Горн,— сказала Елфінстон,— якщо вже ти хочеш знати правду, то деякі дами були просто шоковані твоєю лалокропією.

— Чим, чим?

— Лалокропія — це термін з психотерапії, він означає схильність до вживання нецензурних виразів у найменш відповідних обставинах.

— А мені начхати на тих дам...— Горн так і не доказала цієї фрази, бо встала, та так різко, що хлюпнула кавою на світлий шовк канапки. Вона несамовито скрикнула, ніби виливаючи в цьому крикові всю ту напруженість, що нагромадилася в ній протягом цього невдалого десятого серпня. Потім, мовби підкинута тим криком, метнулася на кухню, вхопила ганчірку, намочила її під краном, прожогом кину-

лася назад до кімнати й почала терти вологою ганчіркою заляпану ка-
вою елегантну канапку.

— Еге ж,— промовила Елфінстон не так сумно, як уїдливо,— те-
пер мені зрозуміло, чому ця канапка геть зіпсована. Виходить, ти ви-
тираєш цю світлу шовкову тканину, що була колись шлюбною сукнею
моєї бабусі, мокрою ганчіркою щоразу, як заляпаєш її, а це ти робиш
досить часто, бо ставишся вороже до...

— Авжеж, спочатку я витираю,— пояснила Горн, не дослухавши
гіркого звинувачення.— А потім я обробляю пляму «Чудодійним очис-
ником».

— Що то за «Чудодійний очисник»?

— «Чудодійний очисник»,— сказала Горн уривчастим голосом, бо
їй від напруження перехопило подих,— це добрий, прекрасний засіб,
який рекламує Джонні Карсон у вечірніх виступах по телебаченню.

— Я бачу, ти збожеволіла,— промовила Елфінстон.— Гаразд, я
скажу майстрові, щоб оббив цю канапку тканиною кольору кави. Зви-
чайно, я нічого не зможу зробити, щоб урятувати мое скло і порце-
ляну від того лиха, яке, я певна, загрожує йому. Уламки мого «Ведж-
вуда» чи «Хевіленда» — то, звісно, недорого ціна за твое «культурне
відродження» протягом останніх кількох місяців, якщо півроку можна
вважати кількома місяцями. Я не хочу забігати наперед, але якщо ця
квартира не перетворилася ще на стайню, то тільки тому, що...

— То сховай свої клятві «Веджвуди» та «Хевіленди». Кому потріб-
не твое кляте...

— Горн! — з пересторогою в тремтячому голосі промовила Елфін-
стон.

Горн на це відповіла тим самим слівцем з лексикуону асенізаторів.
Елфінстон повторила прізвище подруги з іще більшим притиском.

— Йй-богу, Елфінстон, тут інакше й не скажеш. Ми живемо в не-
величкій квартирці, і вся вона вже захарашена родинними реліквіями:
або то «Веджвуд», або кришталь, або срібло з вензелями твоєї мате-
рі — все навкруги твоєї матері, чи матері матеріної матері. Так, я від-
чуваю себе зайвою у вашому родинному склепі на оцьому кладовищі.
Боже мій, а полиці! Уяви собі, як мені незручно, коли доктори літера-
тури й філософії підійдуть до полиць подивитися на книжки й не знай-
дуть нічого, крім оцього генеалогічного молтоху. Вони ж подумують,
що я все це читаю. Подумай сама: «Відомі родини Півдня» том пер-
ший, «Відомі родини Півдня» том другий, «Відомі фекалії Півдня» від
підлоги до стелі й знову від стелі до підлоги, аж до твого обюсонсь-
кого килима. Все полиці, полиці...

— Я сподіваюсь, Горн, ти не забула, що за фахом я консультант
з генеалогії, і мені потрібні мої довідники. Я працюю в цій кімнаті.

— Не базікай, за стільки часу ти могла б усе це вивчити напа-
м'ять. Ну, то з якими хлопчиками губернатор Дінвідді тягався по ку-
щах на березі Потомаку? Яке плем'я оскальпувало пані Елфінстон —
черокі чи чоктаві?

— Не треба соромитись колоніальної спадщини, Горн!

— Слухай-но, Елфінстон, твоя «колоніальна спадщина» разом із
родинними реліквіями зробила наше житло нестерпним! Я хочу пере-
їхати на уїкенд до готелю «Челсі» і сповіщу тебе, де ми зустрінемося,
щоб ти повернула мою частку платні за оце святилище Елфінстонів!

Горн хряпнула дверима. Елфінстон напружено прислухалася до
метушні компаньйонки. Хвилин із десять, аж поки Горн пішла на ро-

боту, в кімнаті стояв гуркіт. Підвівшись, Елфінстон зазирнула до спальні. Те, що вона побачила, трохи заспокоїло її. Горн так-сяк поскидала дещо в порожню сумку з поламаним замком-«блискавкою» і лишила весь свій туалетний дріб'язок. «З боку Горн це просто дитячі витівки», подумала Елфінстон, побачивши напівспаковану сумку.

Опівдні десятого серпня Елфінстон подзвонила Горн на роботу в редакцію журналу соціальних проблем. Обидві говорили сумними, тихими голосами, такими тихими, що не раз одна одну перепитували протягом цієї довгої, сповненої нерішучості розмови. Тон в обох був доброзичливий і навіть трохи елегантний. Єдина суперечлива тема, якої вони торкнулися, було щеплення проти поліомієліту.

— Послухай, люба, якщо тобі так хочеться, то я піду — нехай мені зроблять ці ін'єкції,— сказала Елфінстон.

Настала невеличка пауза, бо в Горн перехопило дух.

— Ти ж знаєш, люба, що я боюся поліомієліту відтоді, як захворів мій двоюрідний брат Елфі. Він і досі весь у гіпсі, визирає тільки худюша, як смерть, голова. А його порожні сині очі... о господи, їхній вираз, коли він намагається посміхнутися до мене, що то за погляд!

Тут обидві розплакались і ледве змогли побажати одна одній: «Щасливо, до зустрічі!»

Але десь о четвертій годині цього жаркого серпневого дня настрої в Елфінстон раптово змінився. На прийомі в свого психоаналітика вона до найменших подробиць переказала всю ранкову розмову з Горн.

— Коли ж ви навчитеся розуміти дуже прості речі? — сумовито спитав Шрайбер. Він підвівся з стільця біля кушетки, на якій, гримаючи паперову серветку біля носа, лежала Елфінстон, і таким чином скоротив прийом до двадцяти п'яти хвилин, обікравши Елфінстон, що заплатила за п'ятдесят, рівно на половину. З поважним виразом на обличчі він підійшов до дверей і розчинив їх перед Елфінстон. Схлипуючи, вона вийшла в спеку серпневого полудня. Був хмарний, але задушливий день.

«Нічого, нічогосінько»,— подумала вона. Їй нічого робити, мала вона на увазі. Але приплентавшись додому, відчула в собі якийсь войовничий поштовх. Вона увійшла до спальні Горн, дуже ретельно і швидко спакувала її речі й поставила всі чотири валізки біля дверей. Потім, повернувшись до себе в кімнату, зібрала повну валізку речей на уїкенд і вирушила на Центральний вокзал купити квиток до Шедоу-Глейд. Елфінстон вирішила перечекати у матері, поки Горн зрозуміє її недвозначний натяк і звільнить квартиру на східній Шістдесят першій раз і назавжди. Приїхавши до матері, Елфінстон застала її в ліжку. У старій знову був напад сердечної астми, і її дивлялася сиділка. В душі Елфінстон не відчувала нічого до матері, хіба що мала холодну, безсоромну надію на її останню волю й заповіт.

Чи відійде материн спадок до одруженої доньки з трьома дітьми, чи мати буде справедлива і визнає, що Елфінстон таки потребує фінансової допомоги все життя? А, може, все добро перейде, не доведи господи, до церкви знатників, з їхніми місіонерськими заходами у Новій Зеландії — адже це було єдине, чим мати цікавилася, про що турбувалась останніми роками. Елфінстон аж замлоїло від таких нищих думок, тому, коли матері трохи полегшало, і вона, вставши з постелі, знов заговорила про цю віру, дочці відлягло від серця. Вона раптом

сказала матері, що мусить повернутися до Нью-Йорка, бо поїхала, не попередивши Горн, а це негаразд — залишати без попередження таку нервову людину, як Горн.

— Ніяк не можу тебе зрозуміти, чому ти завжди торочиш Горн, Горн і Горн,— поскаржилася мати.— Що воно в біса за Горн? Ось уже десять років я тільки й чую від тебе про Горн. Хіба в неї немає імені, крім прізвища? Ні, тут щось та є, я завжди так гадала. Не знаю, що й думати!

— Та годі, мамо, нічого тобі думати,— відказала Елфінстон.— Ми просто незаміжні жінки-спеціалісти, а неодружені жінки-спеціалісти звертаються одна до одної на прізвище. Так заведено в Манхеттені, от і все, мамо.

— А,— мовила мати,— гм... Не знаю, але...

І недовірливо зиркнувши на Елфінстон, вона перестала говорити про Горн, а попрохала сиділку допомогти їй скористатися з нічної посудини. Що ж, стара дама пододала ще один серйозний напад сердечної астми, і тепер їй хотілося втішитись турботою — хай і невеличкою — про себе, а також поласувати смачним сирним суфле, що його Елфінстон приготувала на вечерю. Ще дужче матір утішило й заспокоїло те, що лікар вирішив відіслати сиділку.

— Лікар, мабуть, гадає, що мені краще,— промовила до доньки.

— Так, мамо, коли я приїхала, то обличчя в тебе було аж сине, а тепер воно майже природного кольору.

— Аж сине? — перепитала мати.

— Авжеж, мамо, майже лілове. Цей стан в медицині називається ціанозом.

— О, господи,— зітхнула мати,— ціна, чи як ти сказала?

Помітивши, що засмутила матір медичною термінологією, Елфінстон заговорила про те, як личить старій її рожева нічна кофта, надто тепер, коли колір обличчя вже став природним. Нагадала й про те, як колись давно, на вісімдесят п'ятий рік її народження, подарувала цю кофту разом із парою плетених домашніх капців і вишитою торбинкою для грілки. Помовчавши трохи, Елфінстон не стрималась і нагадала матері про те, що Віолетта, її друга, одружена донька, забула про її день народження, так само, як і внуки Чарлі, Клем та Юнайс. Але мати вже не слухала, подіяли заспокійливі ліки, і вона дрімала. Повільне й мирне погойдування її старечих обвислих грудей нагадувало Елфінстон сплески розтворюючого океану, який помалу заспокоюється після шаленого тайфуну.

«Просто дивно, як їй щастить боротися зі смертю»,— подумала Елфінстон.

— Послухай, Лейсі, чи не приходив на днях до матері її адвокат?

Стара служниця приготувала для Елфінстон пунш із гарячого рому з маслом і принесла розклад ранкових поїздів до Манхеттена. Посьорбуючи пунш, Елфінстон думала, що була несправедлива до старої служниці, бо іноді підозрювала її в хитрому намірі пережити хазяйку і таким чином отримати частину її спадщини. Але цього вечора Елфінстон ясно зрозуміла, що старезна служниця навряд чи проживе стільки. Вона також страждала від астми, від поліартриту з відкладеннями вапна в хребті, ходила зігнута в три погібелі. Її стан вразив Елфінстон, бо був куди гірший за материн. І все ж Лейсі поралася по господарству,

виявляючи ту вперту тваринну живучість, щодо якої Елфінстон не була певна, чи поважає її в обох — у матері та в її старій служниці.

— Не вічна ж вона, — півголосом промимрила Елфінстон.

— Що ви кажете, міс? — запитала служниця.

— Та я про матір. Вона й досі в захваті від своєї церкви знатників, дарма що діяльність її так і не вийшла за межі Нової Зеландії, де та церква виникла за рік до материного навернення до віри. Це було саме тоді, коли вони приїздили з батьком до Окленда, й він так і не вичунав після операції 1912 року.

— Що кажете?

— Нічого, — лагідно відповіла Елфінстон на запитання служниці. Тоді, підвищивши голос, попрохала її викликати таксі.

— Що ви кажете?

— Таксі, кажу, викличте таксі!

— О, а...

— Так, я вирішила не чекати на ранковий поїзд до Манхеттена, а повернутись додому на таксі. Воно, правда дорого, проте...

Фраза лишилася не закінчена, та це мало означати, що Елфінстон збирається захопити Горн зненацька, як то було одного разу, коли вона застала вдома мало не оргію; а насамперед вона думала про те, що скаже рудобородому професорові філософії.

«Ви поборник сексуального звільнення жінки?» — запитала б вона його.

Її губи поволі розтяглися в усмішці, коли вона спускалася до холу материного літнього притулку.

— Гм... — гмукнула вона. Її настрої дуже поліпшився від цієї хитромудрої вигадки, і вона тицьнула доларову банкноту в старечу, холодну, мов лапка ящірки, руку Лейсі, яка стояла поруч.

Підїхало таксі. Почувши, що дорога до Манхеттена коштуватиме близько вісімдесяти доларів, Елфінстон сердито відмовилась. Та не встиг водій відїхати й кількох метрів, як вона владно покликала його назад. Елфінстон подумала, що вісімдесят доларів — це вдвічі менше, ніж коштують два сеанси у доктора Шрайбера. І вона передбачала, вона була майже певна, що рано-вранці одинадцятого серпня її маленька квартирка буде назавжди звільнена від усякої чортівні та інших прикросів, пов'язаних із тими хіппі, а також... — «Правда, Горн причепиться до мене, як смола, але ми ще побачимо!..»

Коли Елфінстон відімкнула своїм ключем квартиру на Шістдесят першій, то побачила зовсім не ту картину, яку малювала в своїй уяві протягом цієї довгої і дорогої подорожі.

В квартирі не було ніякої оргії, ніякого відьомського шабашу.

Горн? Де ж вона? Ага, ось! Горн спала, сидючи на заляпаній каналіці. Вона сиділа перед телевізором. Він і досі працював, хоча нічна передача вже скінчилася, скінчився й останній фільм. На екрані мерехтів шалений потік блискучого світла з маленькими тремкими чорними цятками. Він нагадував знімок завірюхи, зроблений у якійсь пустельній місцині. Потік світла супроводжувало якесь приглушене безперервне завивання.

Господи, це було так, ніби тепер перекручувався в зворотному напрямку запис усього свідомого й підсвідомого, що діялося в душі Елфінстон під час тієї безприкладно марнотратної подорожі додому в таксі. О, боже, боже...

Елфінстон уважно глянула на невеличку постать Горн, що тихенько похропувала, бурмочучи уві сні щось нерозбірливе. Навпроти на столику для коктейлів стояла пляшка віскі і лише один келих. Ясно було, що Горн, залишившись цілком, цілком самотньою, заснула перед цим ідіотським телевизором. Елфінстон не знала, що й гадати. Вона подзвонила до довідкової служби, запитала про всі дзвінки до себе і до Горн. Єдиний дзвінок до неї був од подруги по коледжу Сари Лоуренс; та сповіщала, що не може прийти на умовлений обід, бо у неї невеличкий грип. Єдиний запис, що призначався для Горн, виявився цікавішим. У ньому говорилося з лаконічністю, яка видалась Елфінстон образливою: «Вибачаюся, не можу прийти, Сенді Катсо». Так звати було рудобородого професора з елітарного університету. Співчуття до самотньої невеличкої постаті на канапці проїняло душу Елфінстон. Це було схоже на легке сп'яніння від вина. Вона вимкнула телевизор. Те, що скидалося на негатив знімку завірюхи в якійсь далекій пустельній країні, зникло, і в кімнаті стало зовсім темно й тихо, чулося гільки тихеньке похропування та бурмотіння Горн, та час від часу папуга сонно клацав дзьобом у своєму «літньому палаці», де він мав лишатися на всю ніч.

— Ну от, Горн,— промовила Елфінстон,— ми пережили десяте серпня, це вже напевно.

Потім вона зробила щось дивне, те, що потім пригадуватиме з ніяковістю і розповідь Шрайберові у понеділок, сподіваючися збагнути глибше той зміст, який мусив бути в її вчинку.

Елфінстон стала навколішки, ніжно пригорнулась до кістлявих колін Горн і лагідно обняла її худі ноги. В цій позі, незручній, але за-спокійливій, вона спостерігала, як обриси міста із зрозумілою нехиттю виринають із пільми, і, о боже, як влучно сказала вчора Горн, ці міські споруди справді схожі на нагромадження яскраво освітлених могильних пам'ятників у некрополі. Ранкове світло, здавалося, споглядало місто із зрозумілою відразою. Місто й ранок обіймалися як неохоче, ніби їх найняли любитися, а вони були огидні одне одному.

— З одинадцятим серпня! — прошепотіла Елфінстон до колінних чашечок Горн і подумала, що післязавтра, ні, завтра, в понеділок, вона почне робити собі щеплення проти поліомієліту, хоча й досі по-дитячому боїться самого вигляду шприца.

З англійської переклала Оксана ТАРАНЕНКО